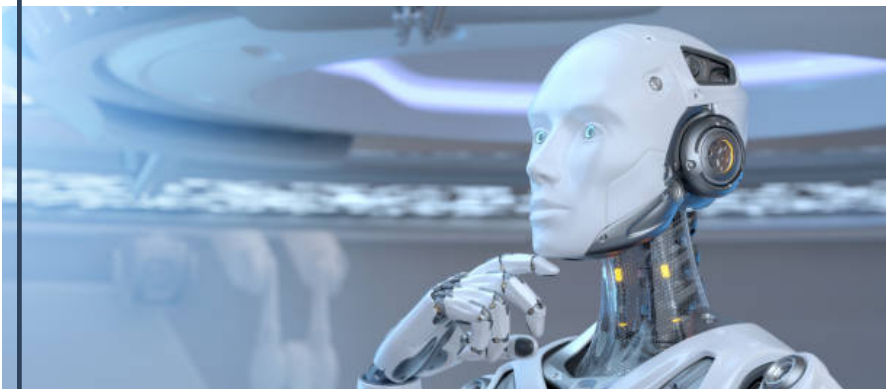

IQTISODIYOT va TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

“MILLIY IQTISODIYOTNI BARQAROR SAQLASHDA “YASHIL IQTISODIYOT”, “YASHIL MOLIYA”, “YASHIL BUXGALTERIYA” VA ILG‘OR MUHANDISLIK MAKTABLARINI ILMIY-AMALIY INTEGRATSIYALASHTIRISH DOLZARBLIGI”

Maqola va tezislar to‘plami

2025-YIL
30-MAY

IQTISODIYOT&TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Bosh muharrir:

Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich

Elektron nashr. 63 sahifa.

E'lon qilishga 2025-yil 11-martda ruxsat etildi.

Bosh muharrir o'rinbosari:

Karimov Norboy G'aniyevich

Muharrir:

Qurbonov Sherzod Ismatillayevich

Tahrir hay'ati:

Salimov Oqil Umrzoqovich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Abduraxmanov Kalandar Xodjayevich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Rae Kvon Chung, Janubiy Koreya, TDIU faxriy professori, "Nobel" mukofoti laureati
Osman Mesten, Turkiya parlamenti a'zosi, Turkiya – O'zbekiston do'stlik jamiyati rahbari
Axmedov Durbek Kudratillayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Sayfullo Normatovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Kalonov Muxiddin Baxritdinovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Siddiqova Sadoqat G'afforovna, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Xudoyqulov Sadirdin Karimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Maxmudov Nosir, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Samadov Asqarjon Nishonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, professor
Slizovskiy Dimitriy Yegorovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Ikrom Akramovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Eshtayev Alisher Abdug'aniyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xajiyev Baxtiyor Dushaboyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Hakimov Nazar Hakimovich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Musayeva Shoira Azimovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), professor
Ali Konak (Ali Ko'nak), iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor (Turkiya)
Cham Tat Huei, falsafa fanlari doktori (PhD), professor (Malayziya)
Foziljonov Ibrohimjon Sotvoldixo'ja o'g'li, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dots.
Utayev Uktam Choriyevich, O'z.Respub. Bosh prokuraturasi boshqarma boshlig'i o'rinbosari
Ochilov Farkhod, O'zbekiston Respublikasi Bosh prokuraturasi IJQKD boshlig'i
Buzrukxonov Sarvarxon Munavvarxonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Axmedov Javohir Jamolovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Toxirov Jaloliddin Ochil o'g'li, texnika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), katta o'qituvchi
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), v.b. dots.
Djudi Smetana, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Krissi Lyuis, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Glazova Marina Viktorovna, iqtisodiyot fanlari nomzodi (Moskva)
Nosirova Nargiza Jamoliddin qizi, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Sevil Piriyeva Karaman, falsafa fanlari doktori (PhD) (Turkiya)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon o'g'li, TDIU ITI departamenti rahbari
Ochilov Bobur Baxtiyor o'g'li, TDIU katta o'qituvchisi

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Editorial board:

Salimov Okil Umrzokovich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Abdurakhmanov Kalandar Khodjayevich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Sharipov Kongirاتبay Avezimbetovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Rae Kwon Chung, South Korea, Honorary Professor at TSUE, Nobel Prize Laureate
Osman Mesten, Member of the Turkish Parliament, Head of the Turkey–Uzbekistan Friendship Society
Akhmedov Durbek Kudratillayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Sayfullo Normatovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Abdurakhmanova Gulnora Kalandarovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Kalonov Mukhiddin Bakhridinovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Siddikova Sadokat Gafforovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogical Sciences
Khudoykulov Sadirdin Karimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Makhmudov Nosir, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Samadov Askarjon Nishonovich, Candidate of Economic Sciences, Professor
Slizovskiy Dmitriy Yegorovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Ikrom Akramovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Eshtayev Alisher Abduganiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khajiyev Bakhtiyor Dushaboyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khakimov Nazar Khakimovich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Musayeva Shoira Azimovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Professor
Ali Konak, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor (Turkey)
Cham Tat Huei, Doctor of Philosophy (PhD), Professor (Malaysia)
Foziljonov Ibrokhimjon Sotvoldikhoja ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Utayev Uktam Choriyevich, Deputy Head of Department, Prosecutor General's Office of Uzbekistan
Ochilov Farkhod, Head of DCEC, Prosecutor General's Office of Uzbekistan
Buzrukkhonov Sarvarkhon Munavvarkhonovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Akhmedov Javokhir Jamolovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences
Tokhirov Jaloliddin Ochil ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Technical Sciences, Senior Lecturer
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Acting Associate Professor
Judi Smetana, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Chrissy Lewis, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Glazova Marina Viktorovna, Candidate of Economic Sciences (Moscow)
Nosirova Nargiza Jamoliddin kizi, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Sevil Piriyeva Karaman, Doctor of Philosophy (PhD) (Turkey)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon ugli, Head of the Department of Scientific Research and Innovations, TSUE
Ochilov Bobur Bakhtiyor ugli, Senior lecturer at TSUI

Ekspertlar kengashi:

Berkinov Bazarbay, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Po'latov Baxtiyor Alimovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Aliyev Bekdavlal Aliyevich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xalikov Suyun Ravshanovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Rustamov Ilhomiddin, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Hakimov Ziyodulla Ahmadovich, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Kamilova Iroda Xusniddinovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
G'afurov Doniyor Orifovich, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Fayziyev Oybek Raximovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Tuxtabayev Jamshid Sharafetdinovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Xamidova Faridaxon Abdulkarim qizi, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Yaxshiboyeva Laylo Abdisattorovna, katta o'qituvchi
Babayeva Zuhra Yuldashevna, mustaqil tadqiqotchi

Board of Experts:

Berkinov Bazarbay, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Pulatov Bakhtiyor Alimovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Aliyev Bekdavlal Aliyevich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khalikov Suyun Ravshanovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Rustamov Ilkhomiddin, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Khakimov Ziyodulla Akhmadovich, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Kamilova Iroda Xusniddinovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics
Gafurov Doniyor Orifovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogy
Fayziyev Oybek Raximovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Tukhtabayev Jamshid Sharafetdinovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Khamidova Faridaxon Abdulkarimovna, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Yakhshiboyeva Laylo Abdisattorovna, Senior Lecturer
Babayeva Zuhra Yuldashevna, Independent Researcher

08.00.01 Iqtisodiyot nazariyasi
08.00.02 Makroiqtisodiyot
08.00.03 Sanoat iqtisodiyoti
08.00.04 Qishloq xo'jaligi iqtisodiyoti
08.00.05 Xizmat ko'rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti
08.00.06 Ekonometrika va statistika
08.00.07 Moliya, pul muomalasi va kredit
08.00.08 Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
08.00.09 Jahon iqtisodiyoti
08.00.10 Demografiya. Mehnat iqtisodiyoti
08.00.11 Marketing
08.00.12 Mintaqaviy iqtisodiyot
08.00.13 Menejment
08.00.14 Iqtisodiyotda axborot tizimlari va texnologiyalari
08.00.15 Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti
08.00.16 Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya
08.00.17 Turizm va mehmonxona faoliyati

Muassis: "Ma'rifat-print-media" MChJ

Hamkorlarimiz: Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti, O'zR Tabiat resurslari vazirligi, O'zR Bosh prokuraturasi huzuridagi IJQK departamenti.

Jurnalning ilmiyligi:

“Yashil” iqtisodiyot va taraqqiyot” jurnali

O'zbekiston Respublikasi
Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar
vazirligi huzuridagi Oliy
attestatsiya komissiyasi
rayosatining
2023-yil 1-apreldagi 336/3-
sonli qarori bilan ro'yxatdan
o'tkazilgan.

MUNDARIJA

Omborxonada wms tizimidan foydalanishni afzalliklari.....	16
G'ofurov Shoxjaxon Abdumajit o'g'li, Yuldashev Abduhakim Abdukarimovich	
Интеграция проектного офиса в корпоративную структуру строительной компании, работающей по ерс-контрактам.....	21
Махмудов Сардор Козим угли	
Investitsion muhit va unga ta'sir etuvchi omillar tahlili	24
Ochilov Bobur Baxtiyor o'g'li	
Tadbirkorlik faoliyati to'g'risidagi itimoiy-iqtisodiy qarashlar tahlili	27
Abduvohidov Behzod XXX	
Tijorat banklarida kredit portfelini boshqarishning asosiy yo'nalishlari.....	30
Jo'rayev Eldor Berdibekovich	
O'zbekistonda davlat budjetini kupaytirishda soliqlarni ahamiyati.....	34
Karimova Gulbahor Normurodovna	
Dunyo oziq-ovqat bozorining dinamik rivojlanishidagi o'zgarishlar, qiyinchiliklar va ularning yechimlari	36
Tolipova Baxtigul Farxodovna	
Исследование тепловых и диффузионных процессов при азотировании зубчатых колес в вакуумной среде	39
Жасурбек Юлдашбоевич Холмирзаев	
Axborot tizimlaridan foydalangan holda tashkilotni boshqarish bo'yicha qarorlar qabul qilishni takomillashtirish	49
Xujamova Shahrizoda Otabek Qizi	
Sanoat sektorida dekarbonizatsiya va qayta tiklanuvchi energiya manbalaridan foydalanish strategiyalari	52
Bobobekov Ergash Abdumalikovich	
Sanoat rivojlanishini ekonometrik modellashtirish (Surxondaryo viloyati misolida)	56
Xalmuratov Zakirjan Mekkamovich	
"Yashil iqtisodiyot" – barqaror taraqqiyot omili.....	58
Lapasova Kamola Farhod qizi	
Umumta'lim maktablarida informatika fanini o'qitishda sun'iy intellektdan foydalanishning pedagogik imkoniyatlari	60
Raxmonov Baxtiyor Azzamovich	

UMUMTA'LIM MAKTABLARIDA INFORMATIKA FANINI O'QITISHDA SUN'IY INTELLEKTDAN FOYDALANISHNING PEDAGOGIK IMKONIYATLARI

Raxmonov Baxtiyor Azzamovich

Jismoniy tarbiya va sport bo'yicha mutaxassislarni qayta tayyorlash va malakasini oshirish instituti Samarqand filiali o'qituvchisi

Annotatsiya: Ushbu tezisda umumta'lim maktablarida informatika fanini o'qitish jarayonida sun'iy intellekt (SI) vositalarining pedagogik imkoniyatlari tahlil qilingan. SI texnologiyalarining o'quvchilar bilimlarini individuallashtirish, algoritmik tafakkur qobiliyatlarini rivojlantirish va ta'lim jarayonining umumiy samaradorligini oshirishdagi o'rni atroflicha ko'rib chiqiladi. Shuningdek, tadqiqotda ushbu texnologiyalarni amaliyotga joriy etishda uchraydigan mavjud muammolar hamda istiqbolli ilmiy-tadqiqot yo'nalishlari yoritilgan.

Kalit so'zlar: Sun'iy intellekt, informatika, pedagogika, umumta'lim maktablari, individual ta'lim, algoritmik tafakkur, raqamli texnologiyalar, ta'lim samaradorligi.

Abstract: This article analyzes the pedagogical potential of artificial intelligence (AI) tools in the teaching of informatics in general education schools. It thoroughly examines the role of AI technologies in individualizing student learning, enhancing algorithmic thinking skills, and improving the overall effectiveness of the educational process. Furthermore, the study highlights existing challenges in implementing these technologies in practice and outlines promising directions for future research.

Key words: Artificial intelligence, informatics, pedagogy, general education schools, individualized learning, algorithmic thinking, digital technologies, educational effectiveness.

Аннотация: В данной статье анализируется педагогический потенциал средств искусственного интеллекта (ИИ) в преподавании информатики в общеобразовательных школах. В ней подробно рассматривается роль технологий ИИ в индивидуализации обучения учащихся, развитии навыков алгоритмического мышления и повышении общей эффективности образовательного процесса. Кроме того, в исследовании выделены существующие проблемы при внедрении этих технологий на практике и намечены перспективные направления будущих исследований.

Ключевые слова: Искусственный интеллект, информатика, педагогика, общеобразовательные школы, индивидуализация обучения, алгоритмическое мышление, цифровые технологии, эффективность образования.

Bugungi kunda ta'lim tizimida raqamlashtirish jarayonlari va innovatsion texnologiyalarni keng joriy etish davlat siyosatining ustuvor yo'nalishlaridan biri sifatida e'tirof etilmoqda. Xususan, sun'iy intellekt (SI) texnologiyalarini ta'lim jarayoniga integratsiyalash orqali o'quvchilarning bilim sifati va ularning individual ehtiyojlariga moslashtirilgan yondashuvlarni ta'minlash imkoniyatlari kengaymoqda. Bu jarayon informatika fani uchun ayniqsa dolzarbdir, chunki informatika ta'limi yosh avlodda algoritmik tafakkurni shakllantirish va raqamli kompetensiyalarni rivojlantirishga qaratilgan.

Tezisning asosiy maqsadi – sun'iy intellekt texnologiyalarining pedagogik samaradorligini tahlil qilish va ularni informatika fanini o'qitish jarayoniga tatbiq etish imkoniyatlarini aniqlashdan iborat. Tadqiqot davomida quyidagi muhim savollarga javob izlanadi:

- SI texnologiyalarining informatika ta'limiga qanday ta'siri mavjud?
- Ushbu texnologiyalar yordamida qanday pedagogik muammolarni bartaraf etish mumkin?
- SI asosidagi ta'lim tizimlarini samarali joriy qilish uchun o'qituvchilar qanday tayyorgarlikka ega bo'lishlari lozim?

Sun'iy intellekt insonning kognitiv faoliyatini kompyuter texnologiyalari yordamida modellashtirishga yo'naltirilgan ilmiy-amaliy sohaga aylangan. Bu texnologiyalar qaror qabul qilish, muammolarni hal etish, axborotni tahlil qilish va tabiiy tilni qayta ishlash kabi murakkab jarayonlarni avtomatlashtirish imkonini beradi.

Pedagogik amaliyotda esa SI vositalari individual o'quv yo'nalishlarini shakllantirish, ta'lim jarayonini moslashtirish, bilimlarni baholash va o'quv materiallarini avtomatik tarzda ishlab chiqish kabi vazifalarda

qo'llaniladi. Ayniqsa, informatika ta'limida SI texnologiyalari o'quvchilarning bilim olish tezligi, tayyorgarlik darajasi va qiziqishlariga asoslangan adaptiv ta'limni tashkil qilishga imkon beradi.

Misol tariqasida, intellektual repetitorlar, chatbotlar, sun'iy intellektga asoslangan o'quv platformalari va o'z-o'zini o'rgatuvchi algoritmlar o'quvchilarning mustaqil o'rganish faoliyatini kuchaytirishda samarali vositalar sifatida e'tirof etiladi.

Bundan tashqari, SI texnologiyalari yordamida o'quvchilarning bajarilgan topshiriqlari avtomatik tarzda tahlil qilinib, xatoliklar aniqlanadi va shaxsiylashtirilgan teskari aloqa taqdim etiladi. Bu esa ta'lim jarayonining samaradorligini oshirish bilan birga, o'qituvchining vaqt va mehnatini sezilarli darajada tejashga xizmat qiladi.

Shuningdek, SI texnologiyalarining informatika darslarida loyihaviy faoliyat va algoritmik tafakkurni rivojlantirishda qo'llanilishi o'quvchilarning ijodkorlik, tanqidiy fikrlash va muammolarni hal qilish ko'nikmalarini shakllantirishda muhim omil bo'lib xizmat qiladi.

Hozirgi kunda sun'iy intellekt (SI) texnologiyalarining informatika ta'limidagi o'rni keng qamrovli tadqiqot mavzusiga aylangan. Rizvi, Waite va Sentance tomonidan amalga oshirilgan ilmiy tahlillarda K-12 (5-18 yoshdagi bolalarga mo'ljallangan umumiy majburiy ta'lim tizimi) darajasida SI asosida qurilgan ta'lim tizimlari kengayib borayotgani ta'kidlanadi, biroq ularning amaliyotda qo'llanishi uchun yetarli metodik asoslar hali to'liq shakllanmaganligi qayd etilgan[1].

Yang va hammuallilar o'z tadqiqotlarida dasturlash ta'limida ChatGPT asosida ishlab chiqilgan PyTutor (PyTutor — bu Python dasturlash tilini o'rganishni osonlashtirish uchun ishlab chiqilgan sun'iy intellektga asoslangan intellektual repetitor tizimidir.) kabi intellektual repetitor tizimlarining samaradorligini tahlil qilganlar. Ularning kuzatuvlari shuni ko'rsatadiki, bunday tizimlar o'quvchilarning dasturlash bo'yicha ko'nikmalarini sezilarli darajada yaxshilaydi[2].

Chen, Xie va boshqalar tomonidan chop etilgan tezisda esa Sning ta'limdagi nazariy asoslari hamda amaliy qo'llanilishi o'rtasidagi tafovutlar tahlil qilingan. Tadqiqotlarda sun'iy intellekt vositalarining dars rejalashtirish, baholash va ta'lim jarayonini transformatsiya qilish imkoniyatlari hali yetarli darajada o'rganilmayotgani ta'kidlangan[3].

Cheah, Lu va Kim o'qituvchilarning sun'iy intellektga nisbatan tayyorgarligi, undan foydalanishga to'sqinlik qilayotgan omillar hamda amaliy strategiyalarni tahlil qilgan holda, K-12 tizimiga SI texnologiyalarini joriy etishda yuzaga kelayotgan qiyinchiliklarni aniqlaganlar[4].

Sadykova va Levchenko esa Rossiya ta'lim tizimi misolida sun'iy intellektning umumta'lim mazmuniga integratsiyalashuvi hamda bu boradagi xalqaro tajribalarni solishtirgan holda o'rganib chiqqanlar[5].

O'zbekiston kontekstida olib borilgan ilmiy ishlardan Yoldashev SI texnologiyalarining umumta'limdagi salohiyatini yoritgan bo'lsa[6], Userbayeva ushbu texnologiyalarning ta'lim samaradorligiga qo'shayotgan hissasini tahlil qilgan[7]. Biroq, ushbu tadqiqotlar, asosan, nazariy mulohazalar doirasida qolib, SI texnologiyalarining amaliy joriy etilishi va sinovdan o'tkazilishi bo'yicha yetarli tahlil va tavsiyalarni bermaydi.

Mazkur tezis yuqorida keltirilgan tadqiqotlar asosida sun'iy intellekt texnologiyalarining nafaqat nazariy asoslarini, balki ularni O'zbekiston umumta'lim maktablari sharoitida amaliyotga joriy etish imkoniyatlarini ham chuqur o'rganishga qaratilgan.

Sun'iy intellekt (SI) texnologiyalarining informatika fanida qo'llanilishi ko'plab afzalliklarni taqdim etadi. Jumladan, bu texnologiyalar ta'lim jarayonini individuallashtirish, algoritmik tafakkurni rivojlantirish va o'quvchilarning mustaqil o'rganish faoliyatini kuchaytirishda samarali vosita bo'lib xizmat qiladi. Biroq, ularni keng miqyosda amaliyotga tatbiq etishda bir qator muammolar mavjud. Asosiy to'siqlar sifatida quyidagilar qayd etiladi:

- o'qituvchilarning SI texnologiyalaridan foydalanish bo'yicha yetarli tayyorgarlikka ega emasligi;
- maktablarning moddiy-texnik bazasining zaifligi va moliyaviy mablag'larning yetishmovchiligi;
- ta'lim tizimida an'anaviy usullar ustunligining saqlanib qolishi.

Mazkur muammolarni bartaraf etish uchun quyidagi chora-tadbirlarni amalga oshirish zarur: davlat tomonidan qo'shimcha mablag' ajratilishi, o'qituvchilar malakasini oshirish dasturlarining kengaytirilishi, shuningdek, ta'lim texnologiyalarini rivojlantirish bo'yicha izchil siyosat yuritilishi.

Amaliy tavsiyalar

Umumta'lim maktablarida SI texnologiyalarini muvaffaqiyatli joriy qilish uchun quyidagi amaliy choralarni ko'rish tavsiya etiladi:

- O'qituvchilar uchun sun'iy intellekt texnologiyalari bo'yicha doimiy malaka oshirish kurslari va amaliy seminarlar tashkil etish;
- Maktablarning moddiy-texnik bazasini modernizatsiya qilish, zamonaviy SI dasturiy vositalarini ta'lim jarayoniga joriy etish;
- O'quvchilarning bilim darajasiga moslashtirilgan (adaptiv) o'quv platformalarini ishlab chiqish va ularni sinov tariqasida ta'lim muassasalarida tatbiq etish;

- SI texnologiyalaridan ta'limda foydalanishga oid metodik qo'llanmalarni yaratish va ularni amaldagi o'quv dasturlariga integratsiyalash.

Sun'iy intellekt vositalari informatika fanini o'qitishda yangi pedagogik yondashuvlar va imkoniyatlarni yuzaga keltiradi. Bu imkoniyatlardan samarali foydalanish esa, birinchi navbatda, o'qituvchilarning metodik va texnologik tayyorgarligini ta'minlash bilan bog'liq. Kelgusidagi ilmiy izlanishlar SI texnologiyalarining ta'lim samaradorligiga ta'sirini chuqur tahlil qilishga, shuningdek, ularni o'zbek ta'lim tizimiga optimal tarzda integratsiyalash yo'llarini aniqlashga yo'naltirilishi lozim.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati

1. Rizvi, Saman, Jane Waite, and Sue Sentence. "Artificial Intelligence Teaching and Learning in K12 from 2019 to 2022: A Systematic Literature Review." *Computers and Education: Artificial Intelligence*, vol. 4, 2023, article 100145. DOI: 10.1016/j.caeai.2023.100145.
2. Yang, Albert C. M., Ji-Yang Lin, Cheng-Yan Lin, and Hiroaki Ogata. "Enhancing Python Learning with PyTutor: Efficacy of a ChatGPTBased Intelligent Tutoring System in Programming Education." *Computers and Education: Artificial Intelligence*, vol. 7, 2024, article 100309. DOI: 10.1016/j.caeai.2024.100309.
3. Chen, Xieling, Haoran Xie, Di Zou, and Gwo-Jen Hwang. "Application and Theory Gaps during the Rise of Artificial Intelligence in Education." *Computers and Education: Artificial Intelligence*, vol. 1, 2020, article 100002. DOI: 10.1016/j.caeai.2020.100002.
4. Cheah, Yin Hong, Jingru Lu, and Juhee Kim. "Integrating Generative Artificial Intelligence in K12 Education: Examining Teachers' Preparedness, Practices, and Barriers." *Computers and Education: Artificial Intelligence*, vol. 6, 2025, article 100363. DOI: 10.1016/j.caeai.2025.100363.
5. Садыкова, А. Р. и И. В. Левченко. "Искусственный интеллект как компонент инновационного содержания общего образования: анализ мирового опыта и отечественные перспективы". *RUDN Journal of Informatization in Education*, vol. 17, no. 3, 2020, pp. 201–209. DOI: 10.22363/2312-8631-2020-17-3-201-209.
6. Yoldashev, Axrorjon. "Ta'limda sun'iy intellektning imkoniyatlari". *Academic Research in Educational Sciences*, vol. 3, no. 11, 2022.
7. Userbayeva, Feruza I. "Ta'lim jarayoniga sun'iy intellekt texnologiyalarni joriy etishning samaradorligini oshirish". *Raqamli iqtisodiyot (Digital Economy)*, 2023.
8. Галагузова, Ю. Н. и И. Н. Перекальский. "Искусственный интеллект на уроках информатики: вызовы и реальность". *Педагогическое образование в России (Pedagogical Education in Russia)*, no. 4, 2024, pp. 112–118.
9. Holmes, Wayne, Maya Bialik, and Charles Fadel. *Artificial Intelligence in Education: Promises and Implications for Teaching and Learning*. Center for Curriculum Redesign, 2019.
10. Liu, Zifeng, Rui Guo, Xinyue Jiao, Xueyan Gao, Hyunju Oh, and Wanli Xing. "How AI Assisted K12 Computer Science Education: A Systematic Review." *Proceedings of the 2024 ASEE Annual Conference & Exposition (June 2024, Portland, OR)*. ASEE, 2024. DOI: 10.18260/1-2-47532.

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Ingliz tili muharriri: Feruz Hakimov

Musahhih: Zokir ALIBEKOV

Sahifalovchi va dizayner: Oloviddin Sobir o'g'li

2025-yil, may.

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

Mazkur jurnalda maqolalar chop etish uchun quyidagi havolalarga maqola, reklama, hikoya va boshqa ijodiy materiallar yuborishingiz mumkin.
Materiallar va reklamalar pullik asosda chop etiladi.

El.Pochta: sq143235@gmail.com

Bot: @iqtisodiyot_77

Tel.: 93 718 40 07

Jurnalga istalgan payt quyidagi rekvizitlar orqali obuna bo'lishingiz mumkin. Obuna bo'lgach, @iqtisodiyot_77 telegram sahifamizga to'lov haqidagi ma'lumotni skrinshot yoki foto shaklida jo'natishingizni so'raymiz. Shu asosda har oygi jurnal yangi sonini manzilingizga jo'natamiz.

"Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali 03.11.2022-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №566955 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: №046523. PNFL: 30407832680027

Manzilimiz: Toshkent shahar, Mirzo Ulug'bek tumani
Kumushkon ko'chasi, 26-uy.

Jurnal sayti: <https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz>
